

Poiss plekiribast uisu ja klaveriga

Tumedapäine kõhetu poiss seisab Rakvere turuplatsil valjuhääldiga posti all ja kuulab sümfooni. Aastate pärast on ta Balti sõjaväeringkonna parim trummar. Ja praegu helilooja Arvo Pärt.

Inna Grünfeldt

inna@virumaateataja.ee

“Arvo Pärt oli 2 aastat ja 8 kuud vana, kui tema kodulinnaks sai Rakvere,” alustab Odette Kirss juttu päarikümnele huvilisele Pärdi kahe kodumaja ees. Ühe kohal on N Kaubamaja, teine kannab kaupluse Anna silti.

Arvo tuli Rakverre koos ema Lindaga, isa August, kellelt poiss päris huumorimeele, jäi Paidesse, sest vanemad olid lahutatud. Emast sai I lasteaia kasvataja.

Väike Arvo alustas laulmisest. Naabrid panid tähele, et kui ema läheb poodi, hakkab nelja-aastane poisipõnn väga ilusa häälega laulma. Aga ainult siis, kui teab, et on ükski.

Variatsioonid valjuhääldile

Arvot kui väga elavat ja temperamentset last on meenutanud majja koolitüdrukuna kostiliseks tulnud Vaike Toming. Kui maatüdruk ükski ja õnnelt sängiserval kõssitas, tormas kisa ja trummipõrinaga tuppa brünnett poisike ja ütles: “Saame sõpradeks!”

Sõpradeks nad Arvoga saidki, ja kui poisil õnnestus kasuisalt välja kaubelda plekiriba, meisterdas ta sellest saapa ümber keeratava uisu, millega kordamööda piki tänavat tritsutati. “Vanemad ei jõudnud ära imestada, miks mõlemal lapsel on üks saapas kulunud,” rääkis

Kirss. Korra käidud ka õunaraksus, saagiks üks suur õun kahe peale.

Helilooja lapsepõlve kuulusid koiku kapi taga ja klaveriharjutused õpetajate kodus.

“Arvo ei tahtnud eriti kohustuslikke harjutusi teha. Ta harjutas ema kuuldes korralikult heliredeleid, aga kui ema oli kuuldekaugusest väljas, said heliredelitest variatsioonid,” rääkis Odette Kirss.

Pärdi-radade matkaliste järgmine peatus on vana turuplats, tähtis punkt Arvo teel lasteada ja kooli. “Platsil oli post valjuhääldiga, kust lasti muusikat, sageli sümfoonilist ja ooperimuusikat. Arvo seisis posti all ja kuulas,” jutustas ajaloolane. Muusikahuvi viis Arvo hommikuti kell 7 enne koolitunde muusikakooli plaate kuulama.

Koolipoiis elu ei koosnenud ainult muusikast. Poistekamp – Arvo Pärt, Tiit Varts, Olev ja Rein Sööt – müttas ringi Vabaduse platsil. Kui mõnelegi mehehakatisele sai teel Pikas tänavas asunud muusikakooli ületamatuks takistuseks staadion, siis Arvo Pärt sai vaatamata jalg- ja korvpalliinnostusele sellest siiski mööda.

“Arvo tuli kerge jooksuga, nägu naeru täis, teised pingutasid, hambad risti,” meenutas klassivend tema kerget ja lõbusat spordistiili klassidevahelise 200 meetri jooksu võistlustel.

Arvo oli väga hea kasvatusena, viisakas ja lahke noormees, kes ei oelnud klaverisaatmisest ära lasteaikakasvatavast emale ega kellelegi teisele, kinnitavad

koolikaaslased Sidroni salongi vestlusringist.

Arranžeeriv žonglöörr

“Seitsmenda klassi aktus oli haruldane, sest Arvo mängis “Minu isamajakest” teise viisi ja

omapoolse töötusega,” mäletab klassiõde muusikaelamust. Selles, kas Arvo oli hea õpilane või tuli ette ka kolmesid, kipuvad mälestused olema ilusamad kui faktid. Et Arvo Pärt oli igati peaga poiss, kes oskas asju lõbusamast küljest näha, on kõik ühel meelel.

Et muusik Arvot ei nähtud kunagi tantsupõrandal, tuli sel teemal norimist, mille Pärt lahendas kenade tantsupoognatega muusikamehe tähelepanust pabinasse sattunud neiuaga.

Mäletatakse Arvo Pärdi osavaid käsi varjuteatrit tegemas ja randmetugevduseks õige mitme tennisepalliga žongleerimas. Mäletatakse, kuidas Arvo viis süles koju kooliõe Vaike, kel läks kaloss kaduma.

“Rakvere gümnaasium, kuhu Arvo tuli aastal 1950, on tema jaoks väga oluline maja, sama oluline kui muusikakool,” alustab Odette Kirss juttu Arvo Pärdi mitmekülgsest muusikupeeriidist, kui muusikaõpetaja Jaan Pakk pistis noormehele pihku oboe, viisi võtsid akordion, flööt ja trummid ning Arvo Pärti võis leida igast orkestrist. Kui võimlemisrühma klaverisaatja oli esinemise eel kadunud, ümisenud Jaan Pakk Pärdile meloodia kõrva ning klaverisaade olnud suurepärane.

Muusikakooli päevil hakkas Arvo Pärt muusikat kirjutama kergemaid lastelugusid kasvatajast emale. Keskkoolitundides kirjutas Arvo aina noote – orkestreeris, arranžeeris, ja kui õpetaja teda küsis, sikutas eespingi tütarlast patsist ja küsis, mida õpetaja tahab, meenutas kunagine patsikandja.

Õhtuti oli vaja mängida orkestres, õisiti käis noormees keskkooli aulas Steinway peal harjutamas. Rääkis, et tuli harjutamast kell 6, kuulis turuplatsil hünni, mäletatakse. Et kirjutas pala kahest klarinetist ja oboest koosnevale triole, sest seda polnud mujalt võtta.

NOORPÕLVEFOTO

Armeeteenistuses sokutas Arvo Pärt end sõjaväeorkestrisse ning sai Baltikumis sõjaväeorkestri festivalil väiketrummide alal esimese auhinna.

Tallinna siirdunud Arvo Pärt julgustas tenor Tiit Trallat pealinna tulema: “Ei laula nad siin sinust paremini ühtigi.”

Viimane Rakveres käik enne Eestist lahkumist. Jaan Paku matustel Tiit Tralla klaverisaatjana. Pärt kõhelnud, kas temasugusel paariaks tunnistatul ikka sobib matusele tulla, aga Tralla jäi kindlaks, et tema laulab ainult oma vana klaverisaatjaga.

Mõtlik paus. Arvo Pärdi ekssiiliaastad ei ole selle matka ja salongiõhtu teema.

Linnakodaniku majas kõlavad Arvo Pärdi klaveril tema “Liblikad” ja “Pardipoegade tants” muusikakooli klaverilastelt. Lugusid oli rohkem, hästi meloodilisi, meenutatakse. Aga need kadusid. Salapäraselt.

“Arvo oma musikaalsuse, ettevõtlikkuse ja heatahtlikkusega – kui palju ta Rakvere muusikaelus suutis. Ta meenutab mulle Juhan Kunderit,” sedastab Odette Kirss.